

ประสิทธิผลการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: บทเรียน จากต่างประเทศและแนวทางสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

กิตตินันท์ กระจ่างพันธุ์¹

นพวรรณ วิเศษสินธุ์²

สิทธิชัย ฝรั่งทอง³

บทคัดย่อ

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองที่สำคัญอย่างยิ่งในสภาพสังคมปัจจุบัน มีหน้าที่ในการบริหารทรัพยากรภายในท้องถิ่น ดูแลและบำบัดทุกข์บำรุงสุข บำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม และให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน โดยยึดหลักการที่ว่า ประชาชนต้องได้รับการบริการสาธารณะที่ดีขึ้น มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารจัดการขององค์กรต้องมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบต่อผู้ให้บริการ อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบปัญหาการจัดเก็บรายได้ไม่เพียงพอสำหรับท้องถิ่นที่จะนำไปใช้จ่ายในการดำเนินการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งปัญหาของการจัดเก็บรายได้ท้องถิ่น คือ ปัญหาที่เกิดจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และปัญหาที่เกิดจากประสิทธิผลการจัดเก็บรายได้ นอกเหนือจากนั้นยังมีปัญหาจากการที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจกฎหมายภาษีไม่เข้าใจขั้นตอน ไม่ให้ความร่วมมือในการเสียภาษี ไม่เห็นถึงประโยชน์ในการนำเงินเสียภาษีไปพัฒนาท้องถิ่น ยิ่งไปกว่านั้นวิธีการจัดเก็บภาษีของท้องถิ่นยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาให้สามารถจัดเก็บได้อย่างครบถ้วนทั่วถึง เมื่อศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศ จึงทำให้ได้ข้อเสนอเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างประสิทธิผลการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยที่ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการจัดตั้งงบประมาณด้านการประชาสัมพันธ์ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เพื่อสร้าง ความรู้ สร้างความเข้าใจให้กับประชาชนทุกครัวเรือน มีเอกสารการประชาสัมพันธ์เป็นแผ่นพับ แผ่นป้าย รวมถึงมีระบบออนไลน์ เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก หอกระจายข่าวชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารอย่างทั่วถึง รวมถึงการพิจารณาเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ตามตำแหน่งหน้าที่ให้เพียงพอ และต้องส่งเสริมให้มีมาตรการ สร้างแรงจูงใจ ให้สิ่งตอบแทนแก่ประชาชนที่มาเสียภาษีตามกำหนด มาเสียภาษีครบถ้วน จัดให้มีส่วนลดหย่อนภาษี หรือมีรางวัลให้แล้วแต่กรณี เป็นต้น

คำสำคัญ: ประสิทธิผลการจัดเก็บภาษี ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

¹ นักศึกษาปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
e-mail : itoon.toon@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
e-mail : noppawan.t@dru.ac.th

³ อาจารย์ ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
e-mail : sitichai.f@dru.ac.th

Effectiveness of Land and Building Tax Collection by Local Administrative Organizations: Lessons Learned from Foreign Countries and Guidelines for Local Administrative Organizations in Thailand

Kittinan Krajangphan¹

Noppawan Wisedsind²

Sittichai Farungthong³

Abstract

Local administrative organizations are an important form of government agency in today's society. A local administrative organization is responsible for managing local resources, taking care of local people's well-being, maintaining the environment, and providing public services based on the principle that local people must receive better public services with standardized quality through transparent, efficient, and accountable operations. Local administrative organizations are now facing problems with insufficient revenue collection to serve the needs of the people in their responsible areas. There are two types of problems in collecting local revenue: the problems caused by related laws and the problems with the effectiveness of revenue collection. Local people still lack knowledge and understanding of tax laws and procedures, refuse to cooperate in paying taxes, and do not see the benefit of using tax money for local development. Moreover, tax collection practices have not been developed to be able to effectively collect taxes in localities. Local administrative organizations should focus on setting up a public relations budget and preparing various forms of public relations media to create tax knowledge and understanding for people in every household. Local administrative organizations should prepare public relations documents in the form of leaflets and banners, use online systems, websites, Facebook, and a village broadcasting tower to communicate tax information to the public, increase the number of personnel in each position, determine measures to encourage local people to pay taxes, and give rewards or a tax deduction for those who pay their taxes on time.

Keywords: Effectiveness, Land and Building Tax, Local administrative organization

¹ Master of Business Administration Student, Faculty of Management Science, Dhonburi Rajabhat University
e-mail : itoon.toon@gmail.com

² Assistant Professor of Business Administration Program, Faculty of Management Science, Dhonburi Rajabhat University
e-mail : noppawan.t@dru.ac.th

³ Lecturer of Business Administration Program, Faculty of Management Science, Dhonburi Rajabhat University
e-mail : sitichai.f@dru.ac.th

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้ใช้รูปแบบการบริหารแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลมาจากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2543 ตามลำดับ รัฐจำเป็นต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองได้โดยการตัดสินใจของท้องถิ่นและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐโดยพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นตนเอง และปรับปรุงระบบการบริหารรายได้ท้องถิ่นโดยพยายามลดการพึ่งพาเงินจากรัฐ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติองค์กรบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 73 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รัฐบาลส่งเสริมสนับสนุนให้เป็นหน่วยงานที่มีอิสระในการบริหารงาน มีอำนาจหน้าที่ของตนโดยเฉพาะ พัฒนาและปกครองตนเองภายใต้กรอบกฎหมาย และการกำกับดูแลจากรัฐบาล เพื่อเป็นการลดภาระการบริหารงานของรัฐบาล และเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและบทบาทในการดูแล แก้ไขปัญหา และพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้อย่างรวดเร็วและตรงจุด

การจัดเก็บรายได้ของหน่วยงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญในการจัดทำแผนการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมีรายได้มาจาก 4 แหล่ง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2565) คือ

- 1) รายได้ภาษีท้องถิ่นที่จัดเก็บเอง เช่น ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีป้าย ค่าธรรมเนียมค่าปรับ และใบอนุญาต เป็นต้น
- 2) รายได้จากภาษีและค่าธรรมเนียมที่รัฐจัดเก็บให้หรืออนุญาตให้ เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต ภาษีสุราและเบียร์ ค่าภาคหลวงแร่ และค่าภาคหลวงปิโตรเลียม เป็นต้น
- 3) รายได้ที่รัฐบาลแบ่งให้ คือ ภาษีมูลค่าเพิ่มตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
- 4) เงินอุดหนุน ทั้งในรูปเงินอุดหนุนทั่วไป และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

ทั้งนี้การบริหารจัดเก็บภาษีอากรอย่างมีประสิทธิภาพย่อมทำให้รายได้ภาษีอากรเต็มเม็ดเต็มหน่วยถูกต้อง ครบถ้วน และลดจำนวนการหลีกเลี่ยงภาษีให้น้อยลง จำเป็นต้องอาศัยหลักการในการจัดเก็บภาษีที่ประสิทธิภาพ โดยหลักการสำคัญมี 7 ประการ (พนิต ธีรภาพวงศ์, 2550; จิรศักดิ์ รอดจันทร์, 2559; จิราภรณ์ รังคสิริ และสวส์ดี วรรณรัตน์, 2562) ได้แก่

- 1) ความแน่นอน ฐานภาษี อัตราภาษี วันเวลาและวิธีการเก็บภาษี ต้องมีความแน่นอนไม่กำกวม ชัดแจ้งต่อผู้เสียภาษีทุกราย
- 2) ความประหยัด จะต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุด และเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีต่ำที่สุด
- 3) ความเสมอภาค จะต้องมีความเป็นธรรมเกี่ยวกับภาษีที่จัดเก็บ
- 4) การยอมรับ ภาษีที่จะจัดเก็บจากประชาชนจะต้องได้รับการยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่ก่อน
- 5) ความเป็นไปได้ ภาษีทุกประเภทที่จัดเก็บจะต้องสามารถทำการบริหารการจัดเก็บได้ผลในทางปฏิบัติ
- 6) การอำนวยความสะดวก ควรเป็นภาษีที่สามารถทำรายได้ให้แก่รัฐบาล

7) ความยืดหยุ่น ควรเป็นภาษีที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจของประเทศ หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษี

การจัดเก็บรายได้จากภาษีอากรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดเก็บเอง ได้แก่ ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้าย เป็นรายได้หลักที่เรียกเก็บจากประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษี ซึ่งมีความสำคัญในการในการต่อการนำไปพัฒนาการจัดบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ แต่ในปัจจุบันท้องถิ่นประสบปัญหาการจัดเก็บรายได้ยังไม่เพียงพอสำหรับท้องถิ่นที่จะนำไปใช้จ่ายในการดำเนินการตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ จะเห็นได้จากรัฐบาลต้องสนับสนุนงบประมาณแก่ท้องถิ่น ในรูปของเงินอุดหนุนมาโดยตลอด และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี ซึ่งปัญหาของการจัดเก็บรายได้ท้องถิ่นคือ ปัญหาที่เกิดจากกฎหมาย และปัญหาที่เกิดจากประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ นอกเหนือจากนั้นประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจกฎหมายภาษี ไม่เข้าใจขั้นตอน ไม่ให้ความร่วมมือในการเสียภาษี ไม่เห็นถึงประโยชน์ในการนำเงินเสียภาษีไปพัฒนาท้องถิ่น ยิ่งไปกว่านั้น วิธีการจัดเก็บภาษีของท้องถิ่นยังไม่ได้รับการพัฒนาให้สามารถจัดเก็บได้อย่างครบถ้วนทั่วถึง บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนวิธีการจัดเก็บภาษีตามที่กฎหมายและระเบียบกำหนดไว้ทำให้จัดเก็บภาษียังไม่ถูกต้อง

การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเจริญก้าวหน้า และมีความสามารถรับใช้ประชาชนในการอำนวยความสะดวกและความกินดีอยู่ดีให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้มากนั้น ขึ้นอยู่กับการมีรายได้เพียงพอผ่านการจัดเก็บภาษีอย่างมีประสิทธิภาพ บทความนี้จึงมุ่งนำเสนอประเด็นสำคัญในหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย ปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงานการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย และบทเรียนการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้เกิดประสิทธิภาพต่อหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ เป็นการปฏิบัติงานหรือการทำการกิจกรรมใด ๆ ที่นำไปสู่ผลสำเร็จตามที่องค์กรได้ตั้งเป้าหมายไว้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้การปฏิบัติงานได้ผลดี มีคุณภาพ และทันต่อสถานการณ์ เกิดประโยชน์สูงสุด (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และคณะ, 2551) Peterson & Plowman (1989) นักวิชาการคนสำคัญกล่าวว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หมายถึง การลดต้นทุนในการผลิตคุณภาพ และความสามารถในการผลิต กล่าวได้ว่าการดำเนินงานทางด้านธุรกิจที่จะถือว่ามีประสิทธิภาพคือ การที่สามารถบรรลุตามเป้าหมาย สามารถผลิตสินค้าหรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุดเพื่อคำนึงถึงสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่

องค์ประกอบในการวัดประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน มีดังนี้ (ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพัฒน์, 2540; จีระพร ลาสุติ และยอดชาย สุวรรณวงศ์, 2563) ดังนี้

1) ผลงาน ประโยชน์ในการประเมินเพื่อพัฒนาผลงาน ทำให้ได้งานที่มีคุณภาพสูง คุ่มค่า คุ่มกับการลงทุน ทำให้ผลงานเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ซึ่งจะทำให้เกิดผลกำไรสูงสุดทั้งในรูปของผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน วัสดุ สิ่งของ หรือผลตอบแทนที่ไม่สามารถจับต้องได้ เช่น ความรู้สึกนึกคิดของผู้รับบริการในทางที่ดีต่อองค์กร เป็นต้น

2) บุคลากร ประโยชน์ของการประเมินเพื่อการพัฒนาบุคลากร เมื่อพบว่าบุคลากรใดบกพร่องความรู้ ความสามารถในด้านใด จะได้หาทางส่งเสริมให้บุคลากรเหล่านั้นพัฒนาศักยภาพของตนในสิ่งที่ไม่รู้ต้องทำให้เกิดมีความรู้แตกฉานชำนาญกว่าคนอื่น ๆ ไม่ชอบงานของตนเองต้องทำให้เกิดความรักในงานที่รับผิดชอบเป็นชีวิตจิตใจ หรือทำไม่ได้ต้องส่งเสริมให้มีทักษะเชี่ยวชาญเป็นอย่างยิ่งเหนือกว่าใคร ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรโดยรวม

3) ความมั่นใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง เมื่อองค์กรมีการประเมินผลงานหรือโครงการอย่างเป็นระบบ ย่อมสร้างความมั่นใจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้งานที่เกิดจากองค์กรเหล่านั้นย่อมมีคุณภาพสูง มีความน่าเชื่อถือ น่าศรัทธาเลื่อมใส หรือน่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับองค์กรอื่น ๆ

4) ความยุติธรรม เพื่อเป็นหลักประกันในการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ควรได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม โดยมีเกณฑ์ วิธีการ ระบบการประเมินเป็นส่วนประกอบให้เกิดความทัดเทียมกัน

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของการจัดเก็บภาษี

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานประกอบด้วย 1) ลักษณะขององค์กร (organization characteristics) ซึ่งมีตัวบ่งชี้ 2 ประการ คือ โครงสร้างขององค์กร พิจารณาได้จากการกระจายอำนาจ การแบ่งงานตามความชำนาญพิเศษ ความเป็นทางการ และเทคโนโลยี 2) ลักษณะของสภาพแวดล้อม (environmental characteristics) ซึ่งพิจารณาจากสิ่งแวดล้อม 2 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อมภายนอกซึ่งมีตัวบ่งชี้ คือ ความสลับซับซ้อน ความมั่นคง และความไม่แน่นอน กับสิ่งแวดล้อมภายในหรือบรรยากาศขององค์กรมีตัวบ่งชี้ คือ แนวโน้มความสำเร็จ ความเอาใจใส่ต่อบุคลากร แนวทางการให้รางวัลและการลงโทษ ความมั่นคง ความเสี่ยงความเปิดเผย และความปกปิด 3) ลักษณะของบุคลากร (employee characteristics) พิจารณาจากความผูกพันต่อองค์กรและการปฏิบัติงานโดยตัวบ่งชี้ของความผูกพันต่อองค์กร พิจารณาจากความสนใจในการดำรงรักษาไว้และความผูกมัดใจ สำหรับตัวบ่งชี้ของการปฏิบัติงาน คือ การตั้งใจ เป้าหมาย ความต้องการ ความสามารถการทำงาน และความชัดเจนของบทบาทบุคลากร 4) นโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน (managerial policies & practices) พิจารณาจากตัวบ่งชี้ คือ การวางเป้าหมายที่แน่นอน การจัดหาและการใช้ทรัพยากร การสร้างสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน

กระบวนการติดต่อสื่อสาร ภาวะผู้นำและการตัดสินใจ การปรับตัวขององค์กร และการริเริ่มสิ่งใหม่ (Steer, 1980; Nazarian, Atkinson, & Foroudi, 2021)

ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดเก็บภาษีนั้นผลงานของตุลา มหาพสุธานนท์ (2554) แสดงให้เห็นว่าประกอบด้วยลักษณะโครงสร้างและวิธีการปฏิบัติงาน บุคลากร สถานที่ วัสดุและอุปกรณ์งบประมาณ ดังนี้

1) ลักษณะโครงสร้างและวิธีการปฏิบัติงาน หมายถึง โครงสร้างและการบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ระเบียบวิธีปฏิบัติและวิธีการจัดเก็บภาษี ความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและผูปฏิบัติ การประสานงานระหว่างหน่วยงานและกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีสวมถึงการจัดองค์กร (organizing) จะเป็นเรื่องของผู้บริหารที่ต้องรับผิดชอบในการออกแบบโครงสร้างขององค์กรนั้นคือการกำหนดว่างานอะไรบ้างที่ต้องกระทำ ใครเป็นผู้ปฏิบัติ จะร่วมงานเป็นกลุ่มเดียวกันได้หรือไม่ ใครควรขึ้นต่อใคร รายงานต่อใคร ตลอดจนการกำหนดระดับของการตัดสินใจในการบริหารงานในองค์กร

2) จำนวนของบุคลากร บุคลากรด้านงานจัดเก็บรายได้ขององค์กรบริหารส่วนตำบลมีจำนวนไม่เพียงพอ ด้วยเหตุผลอยู่ 3 ประการ คือ

2.1) ปริมาณงาน คือ งานจัดเก็บรายได้เป็นงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และรายได้อื่นขององค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีลักษณะงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจรับแบบแสดงรายการคำร้องหรือคำขอของผู้เสียภาษีและค่าธรรมเนียม รับ-จ่ายเงิน เขียนใบเสร็จรับเงิน และลงบัญชีจัดทำทะเบียนและรายการต่าง ๆ เก็บรักษาหลักฐานการเสียภาษี ค่าธรรมเนียม และรายได้อื่น ๆ ออกหมายเรียกและหนังสือเชิญพบ ตรวจสอบและประเมินภาษีการเก็บรักษา และนำส่งเงิน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมาเสียตรงตามกำหนด เป็นต้น

2.2) ขนาดของพื้นที่ คือ พื้นที่ที่รับผิดชอบขององค์กรบริหารส่วนตำบล มีพื้นที่กว้างพอสมควร จึงทำให้การดำเนินงานเกิดความล่าช้า และส่งผลให้การบริการประชาชนไม่ทั่วถึงอีกด้วย

2.3) การรับทราบขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ พนักงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้บางคน ยังไม่ทราบถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง จึงทำให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างไม่ถูกต้อง เกิดความไม่เข้าใจกันในหมู่คณะ เกิดการเกี่ยงงานกัน จึงทำให้การจัดเก็บรายได้ขาดประสิทธิภาพได้

3) วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ด้านอุปกรณ์สำนักงานที่ใช้ปฏิบัติงานจัดเก็บรายได้มีความเพียงพอ แต่สำหรับคอมพิวเตอร์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลทะเบียน คุมผู้เสียภาษี จัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์การเสียภาษี สรุปผลการจัดเก็บรายได้ ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานจัดเก็บรายได้ ยังต้องใช้ร่วมกันกับส่วนงานอื่นและไม่เพียงพอสำหรับเจ้าหน้าที่ ทำให้การปฏิบัติงานเกิดความ

ล่าช้า จึงทำให้บางครั้งต้องทำงานในช่วงหลังเวลาเลิกงาน ด้านยานพาหนะสำหรับการปฏิบัติงานจัดเก็บรายได้มีจำนวนยังไม่เพียงพอต่อการออกจัดเก็บรายได้นอกสถานที่ คือรถจักรยานยนต์สำหรับออกในพื้นที่ใกล้ ๆ และรถยนต์สำหรับออกในพื้นที่ห่างไกลจากสำนักงาน ถ้าไม่มีทำให้การปฏิบัติงานเกิดความล่าช้า และส่งผลให้การจัดเก็บรายได้ไม่มีประสิทธิภาพ

4) งบประมาณ งบประมาณหลักขององค์กรบริหารส่วนตำบล ได้มาจากการที่รัฐบาลจัดสรรให้ ซึ่งมีความเพียงพอ ทันเวลาต่อการบริหารงาน แต่จำนวนเงินจะลดลงจากปีที่ผ่านมาประมาณ 5-10% อาจเป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ และหากองค์กรบริหารส่วนตำบลได้จัดตั้งงบประมาณงานด้านจัดเก็บรายได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม กล่าวคือ มีการตั้งจ่ายเงินค่าตอบแทนในการทำงานล่วงเวลาสำหรับการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการตามระเบียบฯ ของทางราชการ โดยเป็นไปตามความจำเป็นและเหมาะสม การตั้งงบประมาณในการจัดหาเครื่องมือที่ทันสมัยสำหรับการปฏิบัติงาน และการตั้งงบประมาณในการจัดส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงาน ก็จะส่งผลให้การดำเนินงานจัดเก็บรายได้ตามเป้าหมาย ถ้าหากการตั้งงบประมาณเพื่อใช้จ่ายในด้านการจัดเก็บรายได้สูงไป ก็จะไม่คุ้มกับรายได้ที่องค์กรบริหารส่วนตำบลดำเนินการจัดเก็บได้จะส่งผลให้การจัดเก็บรายได้ไม่มีประสิทธิภาพ

5) สถานที่ให้บริการจัดเก็บภาษี ด้านสถานที่หรือสภาพแวดล้อมในการให้บริการจัดเก็บภาษีขององค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้เสียภาษีได้รับความสะดวกและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ให้เสร็จสิ้นได้อย่างรวดเร็ว ถ้าหากมีสถานที่ทำงานหรือสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีจะส่งผลให้องค์กรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สำหรับในส่วนของประชาชนผู้อยู่ในข่ายเสียภาษีจะมีความพึงพอใจที่ได้รับบริการที่ดี ซึ่งส่งผลให้มีความเต็มใจในการชำระภาษีมากขึ้น สอดคล้องกับนโยบายให้ส่วนราชการต่าง ๆ ดำเนินกิจกรรม 5 ส กล่าวคือ เทคนิคหรือวิธีการปรับปรุงสถานที่ทำงานหรือสภาพการทำงานให้เกิดความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยสะอาด เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ความปลอดภัย และคุณภาพของงานอันเป็นพื้นฐานในการเพิ่มผลผลิต โดยย่อมาจาก สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย นับเป็นกิจกรรมเพื่อทำให้สถานที่ทำงาน หรือสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้น ย่อมนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ดังนั้น องค์กรที่มีประสิทธิภาพหมายถึง หน่วยงานที่มีศักยภาพในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด ในห้วงเวลาเท่าเดิมหรือใช้เวลาน้อยกว่า กล่าวคือ ประหยัดเงิน คน วัสดุ แต่สามารถผลิตผลได้มากกว่าเดิม ขณะที่เพ็ญญา ยนต์ชมพู และเสาวมาศ เกื่อนนาคี (2554) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการจัดเก็บภาษีเพิ่มเติม 4 ประการ ดังนี้

1) ด้านสภาพแวดล้อมการจัดเก็บรายได้ เป็นการพิจารณาความเหมาะสมด้านวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และการเตรียมการจัดเก็บรายได้โดยรัฐบาล มีนโยบายเร่งรัดการจัดเก็บรายได้ให้ทั่วถึงและเป็นธรรมโดยคำนึงถึงสภาวะด้านสังคมเศรษฐกิจเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมาเป็นแนวทางในการจัดเก็บภาษี โดยมีให้เกิดผลกระทบในการชำระภาษีของประชาชน ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติงาน

ด้านการจัดเก็บภาษีบรรลุดำเนินการตามเป้าหมายสูงสุดจึงกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานจัดเก็บรายได้เพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงานโดยให้ความสำคัญในการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ส่งผลให้สามารถนำงบประมาณมาพัฒนาตำบลได้มากขึ้น ประชาชนเกิดความพึงพอใจและให้ความร่วมมือในการเสียภาษี ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารบ้านเมืองที่ดี สำหรับขั้นตอนในการเตรียมการจัดเก็บรายได้มี 3 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการ สำรวจและจัดเตรียมแบบพิมพ์ต่าง ๆ ให้ครบถ้วนจัดทำคำสั่งจัดทำประกาศและออกหนังสือแจ้งเวียนให้ผู้เสียภาษีทราบล่วงหน้าเพื่อจะได้มายื่นแบบพิมพ์ภายในกำหนดเวลาโดยตรวจสอบและคัดลอกรายชื่อผู้อยู่ในเกณฑ์เสียภาษี ขั้นตอนดำเนินการ และหลังดำเนินการจัดเก็บแล้วเสร็จ ประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนการจัดเก็บรายได้

2) ด้านปัจจัยนำเข้าการจัดเก็บรายได้ เป็นการพิจารณาความเหมาะสม ด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้และอาคารสถานที่สำหรับการจัดเก็บรายได้ เป็นกลไกในการปฏิบัติงานความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหน่วยงานขึ้นอยู่กับคุณภาพในการบริหารงาน ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยภายในและภายนอกหน่วยงาน เพื่อหาวิธีการทำอย่างไรจึงจะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ ปัจจัยนำเข้าการจัดเก็บรายได้ ให้เกิดประสิทธิภาพ ได้แก่ บุคลากรจะเกี่ยวข้องกับการจัดจ้างการกำหนดตำแหน่งหน้าที่การฝึกอบรมขวัญและกำลังใจการปรับปรุงตำแหน่งหน้าที่และการลดพนักงาน วัสดุอุปกรณ์รวมถึงเครื่องมือเครื่องใช้เพื่อช่วยในการปฏิบัติงานในสำนักงานสนับสนุนและส่งเสริม ให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจจัดช่องทางให้ประชาชนขอใช้บริการรับบริการและดำเนินการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์โดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตหรือ ศูนย์บริการทางโทรศัพท์ ได้อย่างกว้างขวางภายใต้การวางมาตรฐานด้านฮาร์ดแวร์ – ซอฟต์แวร์ และรูปแบบการให้บริการที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำหนด นอกจากนี้ควรส่งเสริมและกำหนดมาตรฐานการให้บริการของรัฐในระดับสำนักงานที่มีประสิทธิภาพถูกต้องและรวดเร็วในรูปแบบของศูนย์บริการอิเล็กทรอนิกส์แบบครบวงจรที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐเช่นเดียวกับการให้บริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ทางอินเทอร์เน็ต และสภาพแวดล้อมรวมถึงตัวอาคารสำนักงานการจัดวางผังอาคารแผนกต่างๆ และสภาพต่างๆ ที่สามารถมองเห็นได้

3) ด้านกระบวนการดำเนินงานการจัดเก็บรายได้ เป็นการพิจารณาความเหมาะสมด้านกระบวนการทำงานและกิจกรรมการดำเนินงานการจัดเก็บรายได้ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมใบอนุญาตต่าง ๆ เพื่อให้คณะผู้บริหารนำรายได้ที่จัดเก็บได้ไปใช้ในกิจกรรมแผนงานโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมตลอดจนการให้บริการทางสังคมแก่ประชาชนในท้องถิ่นซึ่งภาษีที่จะทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นคือภาษีอากร ค่าธรรมเนียมเงินอุดหนุนรัฐบาล รายได้จากทรัพย์สิน รายได้อื่น ๆ และเงินกู้

4) ด้านการติดตามและตรวจสอบ การพิจารณาความเหมาะสมด้านการนิเทศกำกับและ การติดตามประเมินผลเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาต่อไป โดยเฉพาะการรับฟังความคิดเห็น และสำรวจความพึงพอใจของสังคม

ดังนั้นในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้เกิดประสิทธิผลจึงควรพิจารณาถึงปัจจัยทั้ง ภายในและภายนอกองค์กรเพื่อหาวิธีการที่จะทำให้การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้มีประสิทธิผล ผู้เขียนมีความเห็นว่า ในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้มีประสิทธิผลนั้นควรมีการพัฒนา ปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานด้านการจัดเก็บภาษี โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านภายในองค์กร ตั้งแต่ เจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี ขั้นตอนการจัดเก็บภาษี รวมถึงการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับประชาชนเพื่อให้ การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย

การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการกระจายอำนาจจากรัฐบาลที่ให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจความเป็นอิสระในการตัดสินใจและทำหน้าที่แทนรัฐบาลในการดูแล และให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน (สกนธ์ วรรณวิวัฒนา, 2553; ดาวันภา เกตุทอง, 2563) การกระจาย อำนาจการคลังให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นรัฐบาลได้กำหนดแหล่งรายได้ประเภทต่าง ๆ ให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจในการบริหารเช่นเดียวกัน การกำหนดแหล่งรายได้เป็นกฎหมาย จัดตั้งของแต่ละประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญของกฎหมายที่มีส่วนในการกำหนดแหล่ง รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยรายได้ที่กำหนดให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ ในกฎหมายต่าง ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) ภาษีอากรที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง ได้แก่ ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีป้าย และอากร การฆ่าสัตว์
- 2) ภาษีที่รัฐจัดเก็บแล้วจัดสรรหรือแบ่งให้ท้องถิ่น ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต และภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน
- 3) รายได้อื่น ๆ ได้แก่ ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ รายได้จาก ทรัพย์สิน รายได้จากสาธารณูปโภค และการพาณิชย์ รายได้เบ็ดเตล็ด เช่น เงินที่มีผู้อุทิศหรือบริจาคให้ เป็นต้น เงินอุดหนุน และเงินกู้ เป็นต้น

ตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดทำคู่มือโครงการฝึกอบรมการเพิ่มประสิทธิภาพการ จัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และคู่มือปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่ง ปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางการศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติมและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติ ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 สรุปหลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีได้ ดังนี้

1) ที่ดิน หมายความว่า พื้นดิน และให้หมายความรวมถึงพื้นที่ที่เป็นภูเขาหรือที่มีน้ำด้วย (แม่น้ำ และทะเลไม่ถือเป็นที่ดินตามพระราชบัญญัตินี้) โดยที่ดินที่ต้องเสียภาษี ได้แก่

(1) ที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล เช่น โฉนด ตราจอง ตราจอง ที่ตราว่าได้ทำประโยชน์

(2) ที่ดินที่ไม่เป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล แต่อยู่ในความครอบครอง ของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล เช่น นส.3, นส.3 ก และ นส.3 ข สปก. 4, ก.ส.น., ส.ค.1, นค.1, นค.3 ส.ท.ก.1 ก, ส.ท.ก.2 ก, นส.2 (ใบจอง) และที่ดินอันเป็นทรัพย์สินของรัฐซึ่งมีการเข้าไปครอบครองหรือทำประโยชน์ เป็นต้น

2) สิ่งปลูกสร้าง หมายความว่า โรงเรือน อาคาร ตึก หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นที่บุคคลอาจ เข้าอยู่อาศัยหรือใช้สอยได้ หรือที่ใช้เป็นที่เก็บสินค้าหรือประกอบการอุตสาหกรรมหรือพาณิชย์กรรม และให้หมายความรวมถึงห้องชุดตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุดที่ได้ออกหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ห้องชุดแล้ว หรือแพ ที่บุคคลอาจใช้อยู่อาศัยได้หรือที่มีไว้เพื่อหาผลประโยชน์ด้วย

3) ทรัพย์สินที่อยู่ในข่ายได้รับการยกเว้นภาษี พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ได้กำหนดรายละเอียดของทรัพย์สินที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ได้แก่ ทรัพย์สินของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งใช้ในกิจการของรัฐหรือของหน่วยงานของรัฐ หรือในกิจการสาธารณะที่มีได้ใช้หาผลประโยชน์ ทรัพย์สินที่เป็นที่ทำการองค์การสหประชาชาติ ทบวงการชำนัญพิเศษขององค์การสหประชาชาติหรือองค์การระหว่างประเทศอื่น ซึ่งประเทศไทยมีข้อผูกพันที่ต้องยกเว้นภาษีให้ตามสนธิสัญญา หรือความตกลงอื่นใด ทรัพย์สินที่เป็นที่ทำการสถานทูตหรือสถานกงสุลของต่างประเทศ ซึ่งเป็นไปตามหลักถ้อยที ถ้อยปฏิบัติต่อกัน ทรัพย์สินของสภาอากาศไทย ทรัพย์สินที่เป็นศาสนสมบัติไม่ว่าของศาสนาใดที่ใช้เฉพาะเพื่อการประกอบศาสนกิจหรือกิจการ สาธารณะ หรือทรัพย์สินที่เป็นที่อยู่ของสงฆ์ นักพรต นักบวช หรือบาทหลวง ไม่ว่าศาสนาใด หรือทรัพย์สินที่เป็นศาลเจ้าที่มีได้ใช้หาผลประโยชน์ ทรัพย์สินที่ใช้เป็นสุสานสาธารณะหรือฌาปนสถานสาธารณะที่มีได้รับประโยชน์ตอบแทน

ทรัพย์สินที่เป็นของมูลนิธิหรือองค์กรหรือสถานสาธารณกุศลตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังประกาศกำหนดเฉพาะที่มีได้ใช้หาผลประโยชน์ จึงจะได้รับการยกเว้นภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เช่น ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของมูลนิธิ หรือสมาคม ทรัพย์สินของเอกชนเฉพาะส่วนที่ได้ยินยอมให้ทางราชการจัดให้ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังประกาศกำหนด ทรัพย์สินส่วนกลางที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกันสำหรับเจ้าของร่วมตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด ที่ดินอันเป็นพื้นที่สาธารณะปโภคตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เช่น ถนนในเขตนิคมอุตสาหกรรม ทรัพย์สินอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

4) ฐานภาษี คือ มูลค่าทั้งหมดของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง โดยการคำนวณมูลค่าของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง เป็นไปตามราคาประเมินทุนทรัพย์ของอสังหาริมทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน ที่คณะกรรมการประจำจังหวัดกำหนดโดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการกำหนดราคาประเมินทุนทรัพย์

5) ราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นห้องชุด คือราคาประเมินทุนทรัพย์ของอสังหาริมทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดินที่คณะกรรมการประจำจังหวัดกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการกำหนดราคาประเมินทุนทรัพย์และเป็นบัญชีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับแจ้งจากกรมธนารักษ์หรือสำนักงานธนารักษ์พื้นที่แล้วแต่กรณี ตามมาตรา 36 (มาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการประเมินราคาทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พ.ศ. 2562 กำหนดให้บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งหรือมติคณะรัฐมนตรีใดที่อ้าง ถึงราคาประเมินทุนทรัพย์ คณะกรรมการกำหนดราคาประเมินทุนทรัพย์ และคณะกรรมการประจำจังหวัดตามประมวลกฎหมายที่ดินให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งหรือมติ คณะรัฐมนตรีนั้นอ้างถึงราคาประเมินทรัพย์สินคณะกรรมการ และคณะกรรมการประจำจังหวัดตามพระราชบัญญัติการประเมินราคาทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พ.ศ. 2562

6) ผู้มีหน้าที่เสียภาษี คือ

(1) บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง เช่น ทรัพย์สินของพรรค การเมือง ซึ่งเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ทรัพย์สินของบริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด เป็นต้น

(2) ผู้ครอบครองหรือทำประโยชน์ในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างอันเป็นทรัพย์สินของรัฐ ไม่ว่าจะเป็น การเข้าไปทำประโยชน์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เช่น กรมธนารักษ์นำทรัพย์สินไปให้เช่า ผู้เช่าในฐานะผู้ครอบครองทรัพย์สินของรัฐเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี

(3) ผู้มีหน้าที่ชำระภาษีแทน

(4) กรณีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินนั้นเป็นของต่างเจ้าของกัน ให้เจ้าของที่ดินและเจ้าของ สิ่งปลูกสร้างนั้นเป็นผู้เสียภาษี กรณีที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ตนเป็นเจ้าของ เช่น เอกชนเช่าที่ดินของสำนักงาน ทรัพย์สินพระมหากษัตริย์เพื่อปลูกสร้างบ้านอยู่อาศัยบนที่ดินของสำนักงาน ทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ สำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์เป็นผู้เสียภาษีเฉพาะในส่วน ของที่ดิน และเอกชนเป็นผู้เสียภาษีเฉพาะใน ส่วนของสิ่งปลูกสร้างที่ตนเป็นเจ้าของ

7) การรับชำระภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหนังสือแจ้งการประเมินแก่ผู้เสียภาษีภายในเดือนกุมภาพันธ์แล้ว ผู้เสียภาษีต้องนำเงินมาชำระต่อพนักงาน

เก็บภาษีภายในเดือนเมษายน ณ สำนักงานเทศบาล ที่ทำการขององค์กรบริหารส่วนตำบล สำนักงานเขต ศาลาว่าการเมืองพัทยา ที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมายกำหนด หรือสถานที่อื่น ที่ผู้บริหารท้องถิ่นกำหนด โดยให้ถือว่าวันที่พนักงานเก็บภาษี ลงลายมือชื่อในใบเสร็จรับเงินเป็นวันที่ชำระ ภาษี โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมอบให้ส่วนราชการรับชำระภาษีแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ได้ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำความตกลงเป็นหนังสือกับส่วนราชการนั้น และให้ส่วนราชการ ที่รับชำระภาษี แทน สามารถหักค่าใช้จ่ายในอัตราร้อยละ 3 ของภาษีที่รับชำระไว้แทนได้โดยให้ถือว่าวันที่ เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐซึ่งได้รับมอบหมายลงลายมือชื่อในใบเสร็จรับเงินเป็นวันที่ ชำระภาษี ทั้งนี้ผู้เสียภาษีอาจชำระภาษีโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือโดยการชำระผ่าน ธนาคาร หรือโดยวิธีการอื่นใด เช่น ชำระภาษีผ่านจุดบริการ เป็นต้น กรณีชำระภาษีทางไปรษณีย์ ลงทะเบียนตอบรับ โดยส่งธนาคัติ ตัวแลกเงินไปรษณีย์ เช็คนาคาร์ หรือเช็คที่ธนาคารรับรองส่งจ่าย ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ถือว่าวันที่หน่วยงาน ให้บริการไปรษณีย์ประทับตราลงทะเบียนเป็น วันที่ชำระภาษี กรณีชำระโดยผ่านทางธนาคารหรือวิธีการอื่นใด ให้ถือว่าวันที่ธนาคารได้รับเงินค่าภาษีหรือ วันที่มีการชำระเงินค่าภาษีผ่านจุดบริการ เป็นวันที่ชำระภาษี

เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจทางการคลังให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การระบุถึงประเภทของแหล่งรายได้ของแต่ละประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มเติมจากกฎหมาย ต่าง ๆ ที่มีอยู่ก่อนแล้ว ทั้งนี้การกำหนดประเภทรายได้ที่ใหแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความ แตกต่างกัน เหตุผลของการกำหนดประเภทของรายได้ที่แตกต่างกันนี้มีที่มาจากความแตกต่างของสภาพ โครงสร้างพื้นฐาน และเศรษฐกิจของแต่ละประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งเป้าหมายในการ บริหารและความรับผิดชอบต่อการให้บริการสาธารณะที่ใหแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ตลอดจนปัจจัยอื่น ทั้งจากปัจจัยทางการเมืองในระดับชาติและท้องถิ่นเองเมื่อพิจารณาประเภทต่าง ๆ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ใช้ในปัจจุบันได้มีการพัฒนามาจากข้อบกพร่อง ที่เกิดจากการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ โดยมีการเปลี่ยนแปลงแนวการบริหาร การจัดเก็บภาษีเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และเป็นการสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นและสร้างความ เป็นธรรมในสังคม (สันตา อุตมะโกคิน, 2553) โดยภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างนี้มีฐานภาษีกว้างขึ้นเพราะ กระจายภาระให้เจ้าของทรัพย์สินทุกคนต้องร่วมกันเสียภาษีบำรุงท้องถิ่น ทำให้ระบบภาษีมีความ เป็นธรรมมากขึ้น ผู้เขียนเห็นว่าภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่นำมาใช้ในตอนนี้ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการ คลังท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น การลดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวย กับคนจนและทำให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองมากขึ้น ซึ่งจะทำให้สามารถจัดทำบริการ สาธารณะได้อย่างตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น (ยุทธนา ศรีสวัสดิ์, 2565)

ปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงานการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองท้องถิ่นของไทย

ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานจัดเก็บภาษีรายได้ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองท้องถิ่นของไทย มีดังนี้ (พิทักษ์พงษ์ ชัยคช, 2564; อำนวย สังข์ช่วย, 2564; ชัย แซ่มซ้อย และคณะ, 2564)

1) ความรู้เกี่ยวกับ กฎหมาย กฎ ระเบียบภาษีของเจ้าหน้าที่และผู้เสียภาษี เนื่องจากเป็นกฎหมาย ที่รัฐได้บัญญัติขึ้นมาใหม่ ประชาชนยังขาด ความรู้ ความเข้าใจในทางปฏิบัติในการจัดเก็บภาษีของภาครัฐ ตาม พ.ร.บ.ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ใหม่ 4 ประเภท จึงเป็นปัญหาต่อการเก็บภาษีไม่ได้ตามเป้าหมาย ประชาชนบางกลุ่มไม่ให้ข้อมูล ทรัพย์สินที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามความเป็นจริง กลัวการเสียผลประโยชน์ ประชาชนบางคนบางกลุ่มขาดความสนใจ ไม่ให้ความสนใจ หลีกเลียงภาษี

2) การจัดเก็บภาษีรายได้ เนื่องจากระบบการเสียภาษีใหม่ที่จัดแบ่งออกเป็น 4 ประเภท แต่ละประเภทมีอัตราการเสียภาษี ที่มีส่วนลด มีส่วนเพิ่มภาษี แตกต่างกัน ประชาชนไม่เข้าใจ ไม่ให้ข้อมูลตามที่ครอบครองที่ดิน 4 ประเภทที่เป็นจริง จึงทำให้การสำรวจประเมินภาษี ของเจ้าหน้าที่ผิดพลาด รัฐและประชาชนเสียประโยชน์

3) การประชาสัมพันธ์ ข้อมูลการประชาสัมพันธ์ มีเนื้อหารายละเอียดอัตราการเสียภาษีที่จัดแบ่งออกเป็น 4 ประเภทนั้น มีรายละเอียดมาก ประชาชนอ่าน แล้วเกิดความสับสน และมีอีกปัญหา คือข้อมูลที่ดินของประชาชน กับฐานข้อมูลที่ดินจากสำนักงานที่ดินไม่ตรงกันกับของประชาชน ไม่เป็นปัจจุบัน

4) การบริหารจัดการและนโยบายการจัดเก็บภาษี หน่วยงานส่วนท้องถิ่นผู้จัดเก็บภาษี มีปัญหาเรื่องได้รับฐานข้อมูลที่ดินจากสำนักงานที่ดินของประชาชนไม่เป็นปัจจุบัน ข้อมูลแปลงที่ดินกับรายละเอียดของผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินไม่ตรงกัน บางแปลงไม่เป็นทั้งโฉนดและไม่เป็นทั้ง นส.3 ก. การสำรวจประเมินภาษีภาคสนามจึงผิดพลาด การเสียภาษีของประชาชนจึงผิดพลาดตามไปด้วย

5) อัตราค่าจ้างของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีรายได้ ท้องถิ่นมีอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีรายได้ไม่เพียงพอกับภาระหน้าที่ไม่สอดคล้องกับปริมาณงานในหน้าที่ เช่น งานประจำในหน่วยงาน การสำรวจภาคสนาม การประเมินภาษี จัดทำบัญชีรายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (ภ.ด.ส.3.) การประกาศบัญชีราคาประเมินทุนทรัพย์ การคำนวณภาษี ซึ่งต้องใช้เวลาในการดำเนินงานแต่ละประเภทพอสมควร

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเรื่องใหม่ทำให้ประชาชนขาดความเข้าใจในสำคัญของการที่จะต้องเสียภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องกฎหมายภาษี และไม่ให้ความร่วมมือในการเสียภาษี ไม่เข้าใจขั้นตอนการเสียภาษีพยายามหลบเลี่ยงการเสียภาษี และไม่เห็นถึงคุณประโยชน์ในการนำเงินเสียภาษี

ที่จัดเก็บได้ไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น จึงทำให้ประชาชนไม่ค่อยมาจ่ายค่าภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง รวมถึงผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่มีประสบการณ์ในด้านการจัดการ จัดเก็บภาษี ขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่มีความรู้เรื่องกฎหมายโดยเฉพาะ ทำให้เกิดความผิดพลาดในการ จัดเก็บภาษีโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์จัดเก็บภาษีได้ไม่ถูกต้องครบถ้วน ไม่สามารถให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหา ให้แก่ประชาชนในเรื่องกฎหมายภาษีได้

การจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในต่างประเทศ

ภาษีทรัพย์สินนับเป็นแหล่งรายได้สำคัญสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ถึงแม้ จะมีการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นมานานนับเป็นระยะเวลาหลายปี แต่ท้องถิ่นก็ยังประสบกับปัญหา ข้อจำกัดด้านรายได้ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพของการให้บริการประชาชน โดยบทความนี้ได้ นำเสนอบทเรียนการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของ 3 ประเทศ ดังนี้

1) ประเทศญี่ปุ่น โครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเทศญี่ปุ่นถูกออกแบบมาเพื่อ รองรับระบบการคลังท้องถิ่น โดยเฉพาะเทศบาลและจังหวัดโดยเป็นผลมาจากการผลักดันของรัฐบาล กลางที่มีความพยายามกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพทางการคลังจากการปฏิรูปการ คลังท้องถิ่นและบังคับใช้กฎหมายยุบรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จนกระทั่งองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นมีความสามารถทางการคลังโดยมีรายรับรวมกันระหว่างเทศบาลและจังหวัดสูงถึง 40% ของ งบประมาณทั้งหมดและมีภาษีที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองเป็นแหล่งรายรับหลักกว่า 30% ไม่เพียงแต่แหล่งรายรับ ดังกล่าวจะมีส่วนที่สูงสุดและมั่นคง ระบบการคลังท้องถิ่นญี่ปุ่นยังถูกออกแบบเพื่อป้องกันการมี แหล่งรายรับที่ไม่สมดุลกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เงินอุดหนุนทั่วไปพิเศษถูกออกแบบมา เพื่อรองรับกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถจัดเก็บรายรับตามที่กำหนดหรือขาดแคลน งบประมาณ หรือภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บและจัดสรรให้แก่ท้องถิ่นที่ถูกออกแบบมาเพื่อความเท่าเทียมทางการ คลัง เป็นต้น

นอกจากนี้ การกำหนดให้จังหวัดพึงพาภาษีเพื่อการอยู่อาศัยและภาษีจากการประกอบ ธุรกิจ ในขณะที่เทศบาลพึงพาภาษีเพื่อการอยู่อาศัยและภาษีอสังหาริมทรัพย์ ส่งผลให้ลดปัญหาความ ข้ำซ้อนในการจัดเก็บภาษี เช่นเดียวกับรายจ่ายสาธารณะ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กว่า 70% ของงบประมาณทั้งหมดโดยจังหวัดและเทศบาลมีหน้าที่ความรับผิดชอบและรายจ่ายที่แตกต่าง กันเพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนของการใช้จ่ายงบประมาณ (ยศธร ทวีพล และคณะ, 2560) จะเห็นได้ว่าระบบ การคลังท้องถิ่นญี่ปุ่นถือว่าเป็นระบบที่สะท้อนการนำแนวคิดการกระจายอำนาจมาปฏิบัติอย่างประสบ ความสำเร็จ โดยเฉพาะการกระจายอำนาจทางการคลัง ซึ่งส่งผลให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ จนก่อให้เกิดการให้บริการสาธารณะอย่างเท่าเทียมกัน การปฏิรูประบบการคลังตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มุ่งเน้นการบริหารงานระดับท้องถิ่น (Jain, 2000)

2) ประเทศบราซิล มีระบบกำหนดฐานและอัตราภาษี กฎหมายการเงินการคลัง สาธารณะของประเทศบราซิลกำหนดให้อำนาจในการกำหนดฐานและอัตราภาษีเป็นของท้องถิ่น แต่ค่านิยามของภาษีทรัพย์สินในประเทศบราซิลนั้นไว้แต่เพียงที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในเขตเมือง เรียกว่า ภาษี IPTU (Imposto sobre a propriedade predial e territorial urbana) ส่วนทรัพย์สินประเภทอื่น ได้แก่ ที่ดิน และทรัพย์สินในภาคการเกษตร เป็นฐานภาษีสำหรับรัฐบาลสหพันธรัฐ แต่ทว่าภาษีทรัพย์สินกลับไม่ใช่แหล่งรายได้หลักของท้องถิ่นบราซิล โดยเงินภาษีแบ่งจากรัฐบาลสหพันธรัฐและเงินอุดหนุนจากรัฐบาลมลรัฐ คือ แหล่งรายได้สำคัญที่หล่อเลี้ยงท้องถิ่นในประเทศบราซิล โดยประเทศบราซิลมีนโยบายลดภาระภาษีทรัพย์สินที่หลากหลายเนื่องจากอำนาจในการกำหนดฐานและอัตราภาษี ตลอดจนการประเมินและการจัดเก็บภาษีนั้นเป็นของเทศบาลซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้สามารถจัดหมวดหมู่นโยบายลดภาระทางภาษีทรัพย์สินที่ท้องถิ่นในบราซิลใช้อยู่ในปัจจุบันได้ 2 รูปแบบ คือ

(1) การยกเว้นภาษีให้แก่ที่ดินและตึกอาคารบางประเภท เช่น อาคารของหน่วยงานภาครัฐอาคารขององค์กรที่ไม่แสวงหากำไร โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย สวนสาธารณะ ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชน และโรงพยาบาล เป็นต้น

(2) โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้มีรายได้น้อยและผู้สูงอายุ โดยชุมชนตัวอย่างที่มีโครงการในลักษณะดังกล่าว คือ เมือง Porte Alegre ซึ่งมีโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรชายขอบ และผู้ด้อยโอกาสอย่างมากมาย เช่น การลดหย่อนภาษีให้แก่ประชาชนที่พึ่งพาโทษจำคุก ครอบครัวที่มีบุตรวัยเยาว์ เป็นต้น

3) มลรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการจัดทำแผนที่ภาษีในรูปแบบดิจิทัลที่เป็นระบบเปิดให้ผู้เสียภาษีสามารถใช้งานในการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนที่ต้องเสียภาษีสำหรับพื้นที่เขตการปกครองทั้ง 5 เขต (Borough) ได้แก่ Manhattan, Bronx, Brooklyn, Queens และ Staten Island โดยแสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินภาษีทรัพย์สินสำหรับทรัพย์สินทั้ง 3 ประเภท (Class 1, 2 และ 4) โปรแกรมแผนที่ภาษีของนครนิวยอร์กนี้ ผู้เสียภาษีสามารถเข้าถึงได้ทางเว็บไซต์ของกรมการเงินของนครนิวยอร์ก (NYC Department of Finance) โดยผู้เสียภาษีสามารถกรอกข้อมูล Block และ Lot ของที่ดินที่ทรัพย์สินของตนตั้งอยู่ เพื่อตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินภาษีทรัพย์สินของตนเอง ได้แก่ ประเภททรัพย์สินที่เสียภาษี ที่ตั้งทรัพย์สิน (ทั้งที่อยู่ และข้อมูลBorough, Block, Lot) ราคาตลาดของทรัพย์สิน (DOF Market Value) ราคาประเมินของทรัพย์สิน ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้าง เช่น ความสูงของอาคาร จำนวนหลัง พื้นที่ ปีที่สร้าง เป็นต้น ข้อมูลเกี่ยวกับที่ดิน เช่น ความกว้าง ความยาว พื้นที่ เป็นต้น ชื่อสิ่งปลูกสร้างบริเวณข้างเคียง ราคาตลาดของทรัพย์สินบริเวณข้างเคียง นอกจากนี้ยังมีลิ้งค์เชื่อมโยงไปหน้าเว็บเพจสำหรับการตรวจสอบเกี่ยวกับใบแจ้งการประเมินภาษี การลดหย่อนภาษี และการใช้สิทธิคัดค้านการประเมินภาษี เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษี (ทวีชัย มีลาภ และศิริธัญญา ดุสิตนานนท์, 2560)

จากตัวอย่างการจัดเก็บภาษีทรัพย์สินในต่างประเทศดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีความคล้ายคลึงกับไทยหลายประการคือ เป็นการจัดเก็บภาษีจากที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ฐานภาษีพิจารณาจากราคาประเมินทุนทรัพย์ ซึ่งกำหนดโดยกรมที่ดินและกรมธนารักษ์ซึ่งมักเป็นราคาต่ำกว่าราคาตลาด ใช้รอบเวลาการประเมินราคาทุนทรัพย์ทุก ๆ 4 ปี ซึ่งจะเป็นรอบที่นานกว่าประเทศอื่นบ้างเล็กน้อย ส่วนอัตราเพดานภาษีใกล้เคียงกัน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าอัตราภาษีที่จัดเก็บจริงของไทยค่อนข้างต่ำและมีการยกเว้นมูลค่าทรัพย์สินที่ไม่ต้องเสียภาษีดังเช่นประเทศอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังพบว่า การจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในต่างประเทศได้ให้ความสำคัญกับความหลากหลายของแหล่งภาษีที่สร้างความสมดุลระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีผลทำให้การจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในต่างประเทศประสบความสำเร็จ (สิริพัฒน์ ลามจิตร และ จิรศักดิ์ บางท่าไม้, 2561)

บทสรุป

ภาษีท้องถิ่นเป็นภาษีที่มีความสำคัญ คือ ส่งเสริมการกระจายอำนาจการปกครอง เพราะเป็นการเพิ่มอำนาจให้กับท้องถิ่นโดยตรง รัฐบาลได้กระจายอำนาจทางการคลังให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เพื่อมาใช้จ่ายทำนุบำรุง จัดบริการสาธารณะ และการบริหารท้องถิ่น ที่ผ่านมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถจัดเก็บได้ทำให้สถานการณ์การคลังไม่เอื้ออำนวยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากรายได้ที่ไม่เพียงพอกับรายจ่ายในการดำเนินงานกิจการเพื่อสนองต่อความต้องการโครงสร้างของท้องถิ่น รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง มีสัดส่วนที่น้อยเมื่อเทียบกับรายได้จากภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บแล้วจัดสรรให้ ซึ่งปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงานจัดเก็บภาษีรายได้ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในทางปฏิบัติในการจัดเก็บภาษีของภาครัฐ ตาม พ.ร.บ.ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ประชาชนไม่ให้ข้อมูลตามที่ครอบครองที่ดิน 4 ประเภทที่เป็นจริง จึงทำให้การสำรวจประเมินภาษี ของเจ้าหน้าที่ผิดพลาด ข้อมูลการประชาสัมพันธ์อัตราการเสียภาษีที่จัดแบ่งออกเป็น 4 ประเภทมีเนื้อหาในรายละเอียดมาก ประชาชนอ่านแล้วเกิดความสับสน และอัตราค่าของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีรายได้ ท้องถิ่นมีอัตราค่าของเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีรายได้ไม่เพียงพอกับภาระหน้าที่ไม่สมดุลกับปริมาณงานในหน้าที่

ดังนั้นแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การจัดตั้งงบประมาณด้านการประชาสัมพันธ์ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ การชี้แจงถึงรายละเอียดการเสียภาษี 4 ประเภท ตาม พ.ร.บ.ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 เพื่อสร้างความรู้สร้างความเข้าใจให้กับประชาชนทุกครัวเรือน ดำเนินการติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์การเสียภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ควรเลือกสถานที่ติดตั้งป้าย จุดที่มีชุมชนผ่านไปมา ประกอบกับการเดินทางสะดวก ขนาด

ของป้ายต้องดูจุดที่ตั้งให้ได้ขนาดเหมาะสม ไม่ปิดบังบ้านเรือนที่อยู่อาศัย รวมถึงตัวอักษร ต้องได้ขนาดตัวอักษรชัดเจน ข้อความสั้นกะทัดรัดได้ใจความถูกต้อง

นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสียภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ของเทศบาล เฟสบุ๊ก หรือไลน์ของเทศบาลเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารอย่างทั่วถึง และใช้เป็นช่องทางให้ประชาชนได้มีโอกาสในการเข้ามาสอบถามข้อสงสัยเกี่ยวกับการเสียภาษี รวมทั้งควรพัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ โดยจัดทำเป็นโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจ เพื่อไปพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ และควรพิจารณาถึงการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น คิวอาร์โค้ด (QR code) สำหรับจ่ายค่าภาษีผ่านแอปพลิเคชันธนาคาร มาใช้ในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2565). พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 30 มกราคม 2565, จาก <http://www.dla.go.th/work/faq1.pdf>.
- จิรศักดิ์ รอดจันทร์. (2559). วิธีการจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพ: ข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปวิธีการเสียภาษี โดยการประเมินตนเอง. *สุทธิปริทัศน์*, 30(ฉบับพิเศษ), 253-265.
- จิราภรณ์ รังศิริ และสวัสดิ์ วรณรัตน์. (2562). องค์ประกอบหลักการจัดเก็บภาษีที่ดินของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 16(1), 265-273.
- จีระพร ลาสุติ และยอดชาย สุวรรณวงษ์. (2563). การประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพการบริหารการเงินการคลังของโรงพยาบาลภาครัฐในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, 13(1), 523-531.
- ชัย ช่มช้อย, รัชบุรุษ คุ่มทรัพย์ และมาลีรัตน์ ฉานสูงเนิน. (2564). แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารวิชาการ วิจัยและนวัตกรรม สมธ. (ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 1(2), 49-60.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และคณะ. (2551). *การคลังท้องถิ่น: รวมบทความวิจัยเพื่อเพิ่มพลังให้ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.
- ดาวนภา เกตุทอง. (2563). การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์*, 3(2), 46-57.
- ตุลา มหาพสุธานนท์. (2554). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพฯ: พีเอ็น เค แอนด์ สกายพรีนติ้ง.
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพุดพิงษ์. (2540). *นโยบายสาธารณะ: ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- ทวีชัย มีลาภ และศิริกัญญา ดุสิตนานนท์. (2560). กรณีศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการประเมินภาษีและการบริหารการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของประเทศไทย กับ การประเมินภาษีและการบริหารการจัดเก็บภาษีทรัพย์สิน (อสังหาริมทรัพย์) ของมลรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา. *การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 12 ปีการศึกษา 2560* (หน้า 1335-1343). ปทุมธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- พนิต ธีรภาพวงศ์. (2550). *ภาษีบริษัทข้ามชาติ : International business taxation*. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- พิทักษ์พงษ์ ชัยคช. (2564). การศึกษาปัญหาการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในจังหวัดตรัง. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(3), 107-113.
- เพ็ญญา ยนต์ชมพู และเสาวมาศ เกื่อนนาดี. (2554). การพัฒนาศักยภาพในการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ ในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารแพทย์เขต 4-5*, 38(1), 1-11.
- ยศธร ทวีพล, สมศักดิ์ อมรสิริพงษ์, รัฐศิรินทร์ วังกานนท์ และนภเรฯ สัจจรักษ์ ธีระฐิติ. (2560). *ระบบการคลังท้องถิ่นญี่ปุ่น: บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2565, จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/japanese/article/download/165108/119584/>.
- ยุทธนา ศรีสวัสดิ์. (2565). *ภาษีที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง 2565*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2565, จาก <https://www.itax.in.th/pedia/ภาษีที่ดิน>
- ลันตา อุตมะโกคิน. (2553). *ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง: ก้าวต่อไปของการจัดเก็บภาษีทรัพย์สินของประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพ*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2565, จาก https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/3journal/b125%20jul_7_5.pdf.
- สกนธ์ วรรณวัฒนา. (2553). *โครงการพัฒนาขีดความสามารถการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการกระจายอำนาจของส่วนราชการและภาคประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สิริพัฒน์ ภาณุจิตร และจิรศักดิ์ บางท่าไม้. (2561). แนวทางการพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์กรบริหารส่วนตำบลบุงหวาย อำเภวารินชาราบ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 20, 199-213.
- อำนวย สังข์ช่วย. (2564). ปัญหาอุปสรรคและผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษี ตาม พ.ร.บ.ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ.2562 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอนองเรือ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(3), 287-300.
- Jain, P. (2000). *Japan's Local Governance at the Crossroads: The Third Wave of Reform*. Canberra: Australia-Japan Research Centre.
- Nazarian, A., Atkinson, P., & Foroudi, P. (2021). Factor affecting organizational effectiveness in independent hotel- The case of Iran. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 46, 293-303.

- Peterson, E., & Plowman, E. G. (1989). *Business Organization and Management*. Homewood, Illinois: Richard D. Irwin.
- Steers, R. M. (1977). Antecedents and outcomes of organizational commitment. *Administrative Science Quarterly*, 22, 45-47.